

RAY BRADBURY

**SMRT JE
VŽDYCKY OSAMĚLÁ**

≡ KNIHA ZLIN

Smrt je vždycky osamělá

Vyšlo také v tištěné verzi

Objednat můžete na
www.knihazlin.cz
www.albatrosmedia.cz

☰ KNIHA ZLIN

Ray Bradbury
Smrt je vždycky osamělá – e-kniha
Copyright © Albatros Media a. s., 2026

Všechna práva vyhrazena.
Žádná část této publikace nesmí být rozšiřována
bez písemného souhlasu majitelů práv.

ALBATROS MEDIA

RAY BRADBURY

**SMRT JE
VŽDYCKY OSAMĚLÁ**

≡ KNIHA ZLIN

*S láskou
Donu Congdonovi,
který dal k tomu všemu podnět.*

*A památce
Raymonda Chandlera,
Dashiella Hammetta,
Jamese M. Caina a Rosse Macdonalda.*

*A mým přátelům a učitelům
Leigh Brackettové
a Edmondu Hamiltonovi,
po nichž se mi moc stýská.*

Kalifornské Benátky mívaly hodně co nabídnout lidem, kteří si potrpěli na smutek. Skoro každý večer nad nimi ležela mlha, na pobřeží kvílela naftová čerpadla, v kanálech šplíchala voda, a když se zvedl vítr a skučel na otevřených prostranstvích, dopadal vám se sykotem písek do oken.

To bylo ještě v dobách, kdy se benátské molo rozpadalo a zmíralo v moři a kdy se v něm třeba i našly kosti obrovského dinosaura, tobogánu, ponořeného pod vlnami, které ustupovaly s odlivem a zase se s přílivem vracely.

Na konci jednoho dlouhého kanálu bylo vidět staré cirkusové vozy, které sem kdosi zavezl a zanechal je tu, a když se sem člověk zašel o půlnoci podívat, spatřil v klecích nejrůznější tvory, ryby a raky, pohybující se spolu s mořskými proudy, a měl dojem, že tu snad zanikly a rezaví všechny cirkusy světa.

A každou půlhodinu se tu valila k moři hlučná lavina, veliká červená tramvaj, která o půlnoci ostře vybírala zatáčku, metala jiskry na vysoké dráty a odjížděla se zaúpěním připomínajícím mrtvé, kteří se převracejí ve spánku, jako by ta tramvaj i osamělí muži, kteří ji řídili, věděli, že napřesrok už tu nebudou, koleje že zmizí pod betonem a asfaltem a vysoké, jako pavučina roztažené dráty budou natočeny na obrovské kotouče a kamsi odvezeny.

A právě tehdy, v těch osamělých letech, kdy se mlha nikdy nezvedla a vichry nepřestávaly kvílet, k moři ujížděla ta stará červená tramvaj a vysoko na obloze duněly hromy, jsem se jedné noci setkal s přítelem Smrtí, jenomže tenkrát jsem to ještě nevědl.

Byla deštivá noc a já si četl knihu ve staré naříkající rachotící elektrice, která ujížděla od jedné liduprázdné, vyhozenými jízdenkami poseté stanice k druhé. Jen já a ten velký churavý dřevěný vůz a vepředu řidič, který hlučně posouval mosaznými páčkami, povoloval brzdu, a když bylo zapotřebí, jako by vypouštěl páru z pekelných ohňů.

A pak ten člověk kousek dál v té uličce, kterého jsem si vůbec nevšiml, když nastupoval.

Uvědomil jsem si konečně, že tam je, protože už za mnou dlouho stál a pořád se pohupoval, jako by se nemohl rozhodnout, co dělat, protože ve vagónu bylo na čtyřicet prázdných míst a takhle pozdě v noci je při tolika volných sedadlech opravdu těžké si vybrat, na které usednout. Konečně jsem ho přece jen uslyšel, jak si sedá, a také jsem ho ucítil – páchl jako zem, z které při odlivu stouplo moře. Páchly mu nejenom šaty, ale táhl z něj alkohol, zřejmě narychlo vypitý.

Neohlédl jsem se na něj. Dávno jsem se už poučil, že když si člověk někoho prohlíží, jen ho tím povzbuzuje k rozhovoru.

Zavřel jsem oči a pevně držel hlavu odvrácenou na druhou stranu. Ale nebylo mi to nic platné.

„Au!“ zaúpěl ten muž.

Cítil jsem, jak se křečovitě předklání na sedadle. Ucítil jsem na krku jeho horký dech. Přidržel jsem se za kolena a uhnul jsem před ním trochu níž.

„Au!“ zaúpěl muž ještě hlasitěji. Připomínalo to výkřik člověka, který se řítí z útesu a volá, aby ho někdo zachránil, anebo plavce, který se dostal příliš daleko do moře a snaží se, aby ho někdo zahlédl.

„Ach bože!“

Prudce teď lilo, mohutná červená tramvaj se řítila přes půlnoční trávníky a déšť jí bušil do oken, takže nebylo vidět na širé louky kolem. Projeli jsme Culver City, ani jsme nezahlédli filmové ateliéry, a řítili jsme se dál, velký vůz se nakláněl ze strany na stranu, podlahová prkna mu úpěla, prázdná sedadla skřípěla a píšťala ječela.

Těsně za mnou se vzdul strašlivý nápor proudícího vzduchu a muž, kterého jsem dosud neviděl, zvolal: „Smrt!“

Další jeho slova přerušila píšťala, takže musel začít znovu.

„Smrt!“

Znovu se rozječela píšťala.

„Smrt je vždycky osamělá,“ řekl hlas za mnou.

Myslel jsem si už, že se ten člověk rozpláče. Zarytě jsem se díval do prudkého deště, který se řinul přímo proti nám. Muž povstal v zoufalé naléhavosti, jako by mě snad chtěl zbít, když ho nebudu poslouchat a konečně se neotočím. Chtěl, abych se na něj podíval. Tolik si přál vtáhnout mě do svého soužení. Cítil jsem, jak ke mně napřahuje ruce, zaťaté v pěst nebo vztažené jako drápy, a netušil jsem, jestli mnou chce zatřást anebo mě zmlátit. Vší silou jsem se chytil za sedadlo před sebou.

„Smrt!“ vyrazil ze sebe muž.

Tramvaj zabrzdila a zastavila.

Jen to dopověz, pomyslel jsem si.

„Je vždycky osamělá!“ řekl muž příšerným šepotem a odešel. Slyšel jsem, jak se zadní dveře otvírají. Konečně jsem se otočil.

Ve voze nikdo nebyl. Muž odešel a svůj pohřeb si odnesl s sebou. Slyšel jsem, jak na cestičce pod tramvají zavržaly kroky.

A jak se dveře zase zabouchly, neviditelný muž si tam venku pro sebe cosi mumlal. Pořád ještě jsem ho slyšel oknem. Něco o hrobě. Něco o hrobě. A něco o osamělosti.

Tramvaj sebou trhla a burácivě odjela vysokou trávou a bouří.

Vysunul jsem okno, naklonil se ven a zahleděl se zpátky do mokré temnoty.

Neviděl jsem však ani neslyšel, zda je tam někde město a lidé, anebo jediný člověk se svým strašlivým smutkem. Tramvaj ujížděla k oceánu.

Na chvíli se mne zmocnil děsivý pocit, že se vrhne do vody.

Prudce jsem spustil okno a roztřeseně jsem se posadil.

Po celý zbytek cesty jsem si musel pořád připomínat, vždyť ti je teprve sedmadvacet. A nepiješ. Jenomže...

Přece jen jsem si skleničku dal.

Na tomhle dalekém ztraceném konci pevniny, kde se kdysi dávno zastavily těžké vozy průkopníků a s nimi i lidé, jsem našel podřadný výčep, kde nebylo živé duše, až na hospodského, který se zalíbením sledoval na nočním televizním programu komika Hopalonga Cassidyho.

„Dvojitou vodku prosím.“

Sám jsem užasl nad tím, co jsem řekl. Proč vlastně piju? Chci si snad dodat odvahy a zavolat Peg, své dívce, která je teď na dva tisíce mil ode mě v Mexico City? Říct jí, že jsem v pořádku? Nic se mi ale přece nestalo, ne?

Prodělal jsem jen cestu starou noční tramvají, studený déšť a ten úděsný hlas za sebou, z něhož čišely výpary strachu. Hrozil jsem se však návratu do svého bytu a do postele, prázdné jak lednička, kterou zahodili cestou na západ zemědělství dělníci.

Prázdňější už bylo jen mé bankovní konto, úspory velkého amerického romanopisce, které jsem měl ve staré bance postavené ve stylu románského kostela na břehu moře, v budově, jíž hrozilo, že ji při nejbližším přílivu pohltní voda. Pokladníci vyčkávali každé ráno ve veslicích a ředitel utápěl svoje starosti v nejbližším baru. Jen málokdy jsem někoho z nich viděl. Stejně jsem neměl moc co ukládat, protože se mi jen tu a tam podařilo prodat povídku některému pokoutnímu detektivnímu časopisu. A tak...

Dopil jsem vodku a otřásl se.

„Prokristapána!“ zděsil se hospodský. „Jeden by řekl, že jste si prvně dal panáka.“

„A taky že ano.“

„Vypadáte hrozně.“

„Vždyť mi taky hrozně je. Už jste si někdy myslel, že se stane něco strašného, a nevěděl jste co?“

„Tomu se říká švábi na mozku.“

Polkl jsem ještě trochu vodky a zachvěl jsem se.

„Ne, ne. Myslím něco opravdu strašného, co se k vám blíží ze všech stran.“

Hospodský se mi podíval přes rameno, jako kdyby najednou zahlédl ducha toho muže z elektriky. „Přivedl jste si to s sebou?“

„Ne.“

„Tak to tu není.“

„Ale on na mě promluvil,“ řekl jsem. „Byl to nějaký běs.“

„Běs?“

„Do obličejů jsem mu neviděl. Ach bože, mně je teď ještě hůř.“

Dobrou noc.“

„Radši toho pití nechte!“

Ale to už jsem byl ze dveří a rozhlížel se na všechny strany po tom, co na mne určitě číhá. Kudy se mám dát domů, abych se nemusel potýkat s tmou? Rozhodl jsem se.

Věděl jsem, že je to špatné rozhodnutí, ale stejně jsem spěšně zamířil podél temného kraje starého kanálu k ponořeným cirkusovým vozům.

Jak se lvi klece do toho kanálu dostaly, nikdo nevěděl. A nikdo si zřejmě ani nepamatoval, jak se uprostřed starého, poněkud chátrajícího města octly tyhle kanály a proč se už od roku 1910 s ševlením převalují kolem všech dveří semena a s nimi kousky chaluh a vlákna tabáku z cigaret pohozených na břehu moře.

Ty kanály tu však prostě byly a na konci jedné té vodní cesty, temně zelené a potažené olejem, ležely staré cirkusové vozy a klece, kterým pomalu oprýskával bílý email i zlatý lak a rezavěly mohutné mříže.

Kdysi dávno, počátkem dvacátých let, ty klece zřejmě rachotily krajem jak bouřka za jasného letního dne, přecházela v nich zvířata a lvi nakrmění masem otvírali tlamy, aby vydechovali horký dech.

Benátkami a přes pole i louky táhla svůj skvostný náklad přežení bílých koní ještě dávno předtím, než se společnost Metro-Goldwyn-Mayer začala tvářit, jako by vytvářela kdovíjaké umění, a vytvořila jen nový typ cirkusu, jenž bude navždycky žít na kouscích filmu.

A tady skončilo všechno, co z té staré nádhery zůstalo. Některé z vozů stály i v hloubce kanálu rovně, jiné ležely převrácené na bok a ponořené do vod, které je za úsvitu obnažovaly a kolem

půlnoci zakrývaly. Mezi mřížemi vplouvala dovnitř a zase vyplouvala hejna ryb. Ve dne sem chodívali kluci, poskakovali po obrovských zapomenutých ostrovech z oceli a dřeva, a někdy si dokonce vlezli dovnitř, řvali jako lvi a lomcovali mřížemi.

Ale teď, dlouho po půlnoci, když poslední vlak už odjel po pustých písčinách k severu, špláchala v kanálech černá voda a olizovala klece, jako si stařeny olizují bezzubé dásně.

Utíkal jsem sem, hlavu skloněnou v dešti, který najednou zřídil a ustal. Temnou spárkou pronikl měsíc jako obrovské oko, upřené na mne zahleděné. Šel jsem po zrcadlech, v nichž se odrážel tentýž měsíc a mraky. Šel jsem, oblohu pod nohama, a – najednou se cosi stalo...

Odkudsi, asi o blok dál, se přivalila mezi břehy kanálu černá a hladká přílivová vlna slané vody. Někde se tam protrhl písečný val a vpustil moře dovnitř. A sem se pak dostaly temné vody. Vlny dosáhly k malé lávce přesně ve chvíli, kdy jsem stanul v jejím středu.

Vody syčely a převalovaly se kolem lvích klecí.

Lekl jsem se a přidržel se zábradlí můstku.

Neboť do jedné klece, přesně pode mnou, pronikl náhle mřížemi slabý pramínek světla.

A z klece mi kynula jakási ruka.

Zřejmě se tam právě probudil nějaký starý krotitel lvů a sám se podívil, na jak podivném místě se to octl.

Paže v kleci se za mřížemi malátně natahovala. Krotitel lvů se zcela probouzel.

Voda klesala a zase stoupala.

A k mřížím se přitiskl jakýsi duch.

Naklonil jsem se nad zábradlím a nemohl uvěřit vlastním očím.

Duch však teď začal nabývat přesnějšího tvaru. Už nejenom ta ruka a paže, ale celé tělo schoulené uvnitř se volně kývalo jako obrovská loutka uvězněná v železech.

Bledý obličej s prázdnýma očima, v kterých se obráželo měsíční světlo a jinak vůbec nic, vypadal jako stříbrná maska.

Příliv pak jako by trochu zaváhal a ustoupil. Tělo zmizelo.

Kdesi v mé hlavě vjížděla do zatáčky na zrezavělých kolejích obrovská tramvaj, brzdila a sršela jiskry a se skřípotem zastavovala, zatímco muž, jehož jsem ani nespatriil, s každým popojetím, poskočením a rychlejším tempem vyrážel ona slova.

„Smrt – je vždycky – osamělá.“

Ne!

Vlny se zase vzduly v pohybu připomínajícím seanci, jak si ji pamatujeme z nějakého spiritistického večera.

A uvnitř klece se znovu vztyčil ten duch stále určitějšího tvaru.

Byl to mrtvý člověk a chtěl ven.

Někdo příšerně vykřikl.

A když se v domcích na kraji temného kanálu rozžehlo na deset světél, pochopil jsem, že jsem to křičel já.

„Dobrá, tak si ustupte, ustupte si!“

Přijížděla další auta, další policisté, další světla se rozsvěcovala v domech, další a další lidé vycházeli v županech, omráčení spánkem, a stavěli se vedle mne, omráčení čímsi mnohem silnějším než spánkem. Vypadali jsme jako hlouček ubožáckých šašků, zanechaných na můstku, kteří se teď dívají dolů na svůj potopený cirkus.

Stál jsem tam a trásl se po celém těle, vytřeštěně jsem se díval na klec a v duchu jsem si říkal: Proč jsem se vlastně neobrátil? Proč jsem se nepodíval na člověka, který věděl všechno o tom muži tam dole v cirkusáckém voze? Proboha, napadlo mne, co když do klece vstrčil toho mrtvého ten člověk z našeho vlaku?

Důkaz? Žádný jsem neměl. Jenom ta čtyři slova opakovaná hodinu po půlnoci v noční tramvaji. A ten déšť, který se řinul na vysoké dráty a znovu ta slova opakoval. A také způsob, jímž se jako smrt přivalila studená voda kanálem, omyla klece a vrátila se ještě chladnější, než přišla.

Ze starých přízemních domků vybíhali další podivní šašci.

„Dejte si pokoj, lidi, vždyť jsou tři ráno. Zmizte odtud!“

Znovu se rozpršelo a policisté, kteří sem přijeli, se po mně dívali, jako by chtěli říct, proč ses radši nestaral o sebe? Nebo nepočkal do rána a nezavolal nám to anonymně?

Jeden policista stál teď v černých plavkách na kraji kanálu a znechuceně se díval na vodu. Zřejmě nebyl už dlouho na slunci, protože měl tělo úplně bílé. Stál a díval se, jak se vlny valí do klece a nadnášejí spáče, který jako by nám všem kýval. Za mřížemi se objevil obličej. Byl tak vzdálený životu, až na mne padl smutek. V hrudi se mi strašlivě sevřelo. Musel jsem trochu ustoupit, protože jsem zaslechl, jak mi do hrdla stoupá první chvějivý kašel věštící zoufalství.

Náhle prořízlo vodu bílé policistovo tělo. Policista se ponořil. Už jsem si myslel, že se také utopil. Na olejovitou hladinu kanálu dopadal déšť.

A vtom se policista objevil v kleci, s obličejem obráceným k mřížím, a taktak přemáhal zvracení.

Otřásl to mnou, protože jsem měl pocit, že se nám zase zjevil ten mrtvý a ještě naposled se chce nadýchnout douškou života.

Vzápětí jsem zahlédl, jak se plavec vzadu v kleci odrazil a táhne za sebou cosi dlouhého, přízračného jako pohřební stuhu ze světlé chaluhy.

Kdosi zoufale hořekoval. Proboha, pomyslel jsem si, to přece nemůžu být já.

Mrtvola už ležela vytažena na břeh kanálu a plavec se otíral ručníkem. V hlídkových vozech pozhasínala světla. Nad mrtvým se teď skláněli tři policisté s baterkami a tiše rozmlouvali.

„Řekl bych, že tu byl sotva pár hodin.“

„Kde je koroner?“

„Má vyvěšený telefon. Jel pro něho Tom.“

„Měl náprsní tašku – nebo nějaký průkaz?“

„Vůbec nic. Nejspíš to byl nějaký tulák.“

Začali mrtvému převracet kapsy.

„Ne, žádný tulák to nebyl,“ řekl jsem a najednou jsem se zarazil.

Jeden policista se obrátil a posvítil mi baterkou do obličeje. S velkým zájmem se mi podíval do očí a vyslechl zvuky, pohřbené kdesi v mém krku.

„Znáte ho?“

„Ne.“

„Tak proč tedy –“

„Proč si to tak beru? Proto. Protože je navždycky mrtvý. Pro Krista, a já ho našel.“

Myšlenky se mi rozběhly.

Před několika lety jsem jednou za mnohem jasnějšího letního dne zašel za roh a spatřil člověka, který zůstal ležet pod zabržděným autem. Řidič zrovna vyskakoval z vozu a stanul nad mrtvým. Vykročil jsem a tu jsem se zarazil.

Na chodníku u mé boty leželo cosi růžového.

Uvědomil jsem si, že jsem něco takového viděl na střední škole v laboratoři. Kousíček mozkové tkáně.

V tu chvíli prošla kolem úplně cizí žena, zastavila se a dlouho se dívala na mrtvého pod vozem. Pak udělala z náhlého popudu něco, co sama od sebe jistě nečekala. Poklepala muži na rameno a jemně ho pohladila, jako by chtěla říct, no tak, tak už si z toho nic nedělejte.

„Zabil ho někdo?“ slyšel jsem najednou sám sebe, jak se ptám.

Policista se otočil. „Jak vás to vůbec napadlo?“

„Jak by se jinak, chci říct, jak by se vůbec dostal do té klece pod vodou, kdyby ho tam někdo nevstrčil?“

Baterka se znovu rozsvítila a pátrala mi po obličejí jako ruka lékaře hledajícího symptomy.

„To vy jste nám telefonoval?“

„Ne,“ zachvěl jsem se. „Já jenom vykřikl, až se kolem rozsvítila všechna světla.“

„Podívejte,“ zašeptal někdo.

U mrtvého teď klečel detektiv, člověk nevelké postavy, s počínající pleší, a převracel mu kapsy kabátu. Vypadly z nich pomáchané cucky a žmolky čehosi, co vypadalo jak mokré sněhové vločky, a byl to vlastně papír.

„Co to ksakru je?“ zeptal se někdo.

Já vím, pomyslel jsem si, ale mlčel jsem.

S třesoucí se rukou jsem se naklonil vedle detektiva a sebral trochu té mokré papírové hmoty. Detektiv zrovna vyndával z druhé

kapsy další rozmáčený papír. Nechal jsem si kousek v dlani, vstal a vstrčil jsem si ho do kapsy. Vtom detektiv vzhlédl.

„Jste úplně promáčený,“ řekl. „Nahlaste tamhle tomu důstojníkovi své jméno a adresu a běžte domů. Koukejte se rychle usušit.“

Znovu se dalo do deště a já se celý třásl. Obrátil jsem se, ohlásil důstojníkovi své jméno a adresu a utíkal k svému bytu.

Proběhl jsem tak kolem jednoho bloku, když u mne zastavilo auto a otevřely se dveře. Z vozu vyhlédl ten malý plešatý detektiv.

„Proboha, vy ale vypadáte hrozně.“

„To už jsem od někoho slyšel, zrovna před půlhodinou.“

„Nastupte si.“

„Bydlím hned v dalším bloku.“

„Koukejte nastoupit!“

Celý roztřesený jsem vlezl do auta a detektiv mne zavezl poslední dva bloky k mému zatuchlému maličkému bytu, za který jsem platil třicet dolarů měsíčně. Když jsem vystupoval, málem jsem upadl, jak jsem byl roztřesený a zesláblý.

„Crumley,“ řekl detektiv. „Jmenuju se Elmo Crumley. Až přijdete na to, co jste si vlastně schoval do kapsy za starý papír, tak mě zavolejte.“

Provinile jsem se na něj podíval. Mimoděk jsem zastrčil ruku do kapsy. Přikývl jsem. „Jasně.“

„Už si s tím nelamte hlavu a netvařte se tak zničeně,“ řekl Crumley. „Nebyl to nikdo –“ Zarazil se, jako by se zastyděl nad tím, co řekl, a naklonil se nad volantem, že pojedete dál.

„Proč vlastně myslím, že to někdo byl?“ řekl jsem. „Až si vzpomenu kdo, tak vám zavolám.“

Stál jsem tam jako přimrzlý. Báł jsem se, že těsně za mnou číhají další hrůzy. Nevyvalí se černé vody kanálu, když otevřu dveře od bytu?

„Běžte!“ řekl Elmo Crumley a zabouchl dvířka vozu.

Auto se rozjelo v dalším náporu deště, v kterém jsem skoro nemohl otevřít oči, a brzy se proměnilo ve dvě červené tečky.

Pohlédl jsem přes ulici k telefonní budce nejbližší benzínové pumpy, odkud jsem jakoby ze své kanceláře volal redaktorům,

kteří se mi pak nikdy neozvali. Šmátral jsem v kapsách a hledal drobné. Zavolám do Mexico City, pomyslel jsem si, probudím Peg, promluvíím zase jednou o svých starostech, povím jí o té kleci a o tom člověku – a prokristapána, vyděsím ji snad k smrti!

Radši poslechnu toho detektiva, řekl jsem si. Běž domů.

Třásl jsem se teď tak prudce, že jsem nemohl ani zastrčit zatracený klíč do zámku.

Děšť mě pronásledoval až dovnitř.

Doma mě čekala prázdná, šestkrát šest metrů velká garsonka s proleželým gaučem a knihovničkou, kde stálo čtrnáct knih a ještě zbývalo až dost volného místa, s laciným křeslem, koupeným od jakéhosi dobročinného spolku, a s nenatřeným psacím stolem ze smrkového dřeva od firmy Sears Roebuck, na kterém stála nena-mazaná standardní underwoodka z roku 1934, velká jako pianola a hlučná jak dřeváky na holé podlaze.

Ve stroji vyčkávavě trčel arch papíru. V dřevěné bedně po jedné straně stolu bylo uloženo všechno, co jsem kdy vydal, v jednom jediném stohu. Byly tam výtisky časopisu *Dime Detective*, *Detective Tales* a *Black Mask*, které mi všechny platily třicet až čtyřicet dolarů za povídku. Na druhé straně čekala další bedna, že do ní začnu ukládat rukopis. Zatím v ní byla jediná stránka knihy, s kterou jsem se pořád nedokázal hnout z místa.

ROMÁN BEZ NÁZVU.

A pod tím mé jméno. A datum, 1. července 1949.

Což bylo před třemi měsíci.

Zachvěl jsem se zimou, svlékl se do naha, utřel se ručníkem a vzal si na sebe župan. Pak jsem se vrátil a zadíval se na psací stůl.

Sáhl jsem na stroj a lámal si hlavu, jestli je to ztracený přítel, muž anebo krutá milenka.

Ještě před několika týdny vyluzoval stroj zvuky neurčitě připomínající Múzy. Teď jsem však nad tou zatracenou mašinou většinou sedával, jako kdyby mi někdo uřízl v zápěstí obě ruce. Tak asi třikrát denně jsem k němu usedal jako bezmocná oběť svých literárních tužeb. Nic z toho ale nevyplývalo. A když jsem i něco

napsal, skončilo to na podlaze, v chumáčích, které jsem večer co večer zametal. Procházel jsem onou dlouhou pouští známou jako vyprahlé končiny v Arizoně.

Hodně to mělo co dělat s tím, že Peg byla daleko mezi mumiemi v mexických katakombách a já si připadal opuštěný, v Benátkách už tři měsíce nevysvitlo slunce a měli jsme jen šero, mlhu a déšť a pak zase jen šero, mlhu a déšť. Večer co večer jsem se balil do chladivého povlečení a za úsvitu jsem vstával provlhlý jako houba. Polštář jsem měl každé ráno mokry a ani jsem netušil, jaké sny mne tak pronásledovaly, že jsem ho takhle prosolil.

Podíval jsem se oknem k telefonu, od kterého jsem denně od rána do večera čekal, že zazvoní, ale on nikdy nezazvonil a nenabídl mi odměnu za můj skvělý román, pokud bych jej ovšem byl dokázal dopsat loni.

Viděl jsem, jak se mi prsty pátravě pohybují po klávesnici stroje. Připadalo mi, že vypadají jako ruce toho mrtvého cizího člověka v kleci, pohupující se ve vodě pohybem mořských sasanek, anebo jako ruce toho člověka, který stál dneska v noci za mnou ve vlaku, ruce, které jsem vlastně ani nespáčil.

Oba ti muži na mne kývali.

Pomalú, pomaličku jsem se posadil.

Něco mi bušilo v hrudi, jako když někdo naráží do mříží opuštěné klece.

Někdo mi dýchal zezadu na krk...

Musel jsem oba ty muže odehnat. Musel jsem něco udělat, abych je uklidnil a potom sám usnul.

Z hrdla mi vyšel zvuk, jako kdybych měl zvracet. Ale nezvra- cel jsem.

Místo toho jsem začal ťukat do stroje a malými x přepisovat slova ROMÁN BEZ NÁZVU, až mi úplně zmizela.

Pak jsem posunul papír o řádku a zjistil jsem, že mi na něm vyskakují slova:

SMRT a potom JE a potom VŽDYCKY a pak až nakonec OSA- MĚLÁ. Divoce jsem se ušklíbl na ten název a ještě hodinu bez

ustání psal, až tramvaj sršící blesky odjela deštěm a lví klec se zalila černou mořskou vodou, která se valila dál a dál a odnesla s sebou toho mrtvého...

To vše mi plynulo pažemi, po rukou a ze studených konečků prstů na stránku papíru.

A potom přišla v prudké záplavě tma. Zasmál jsem se; tak jsem byl rád, že přišla. A padl jsem do postele.

V noci jsem začal kýchat, kýchal jsem bez ustání, zbědovaně jsem ležel v posteli, vypotřeboval celou krabici papírových kapesníků a měl jsem pocit, že mě ta rýma snad nikdy nepřejde.

Té noci zhoustla mlha a daleko v zátoce, kdesi ponořený a ztracený, znovu a znovu houkal mlhový roh. To houkání se ozývalo, jako by tam někde plul od břehu ke svému hrobu nějaký obrovský, dávno už mrtvý mořský tvor a cestou bědoval, že na něm nikomu nezáleží a nikdo že nepopluje za ním.

Té noci zafoukal oknem do mého bytu vítr a rozházel mi na stole strojem psané stránky mého románu. Poslouchal jsem, jak papír šepotá jako ty vody v kanálu a jako dech na mém krku, a konečně jsem usnul.

Když jsem se probudil, bylo už pozdě a zářilo slunce. Prokýchal jsem se až ke dveřím, ze široka je prudce otevřel a vstoupil do tak oslnujícího denního světla, že se mi zachtělo žít navěky, a současně jsem se za tu myšlenku tak zastyděl, až jsem chtěl jako Achab zaútočit na slunce. Raději jsem se však rychle oblékl. Šaty, které jsem večer měl na sobě, byly ještě vlhké. Vzal jsem si tenisové šortky a sako a pak jsem zpřevracel kapsy svého vlhkého pláště a hledal žmolky papírové hmoty, které teprve před pár hodinami vypadly z obleku mrtvého muže.

Dotkl jsem se těch kousků nehtem a vydechl jsem.

Věděl jsem už, co je to za papír. Ale ještě jsem nedokázal tomu poznání čelit.

Neumím valně běhat. Ale utíkal jsem...

Pryč od kanálu, od klece, od hlasu mluvícího v temnotě vlaku, od svého pokoje a čerstvě napsaných stránek, které o tom všem

začaly vyprávět a teď jen čekaly, až si je někdo přečte. Já je však ještě číst nechtěl. Jenom jsem slepě utíkal na pobřeží k jihu.

Do té ztracené země.

Konečně jsem se zastavil a zadíval se na dopolední krmení těch podivných mechanických zvířat.

Naftové studně. Naftová čerpadla.

Vyprávěl jsem vždycky svým známým, že se sem ti velcí pterodaktylové dostali vzduchem, počátkem století sem přiletěli za pozdních nocí vystavět si hnízda. Lidé z pobřeží se s úlekem probudili, když uslyšeli pumpování obrovitých lačných tvorů. Posadili se na postelích, probuzení skřípotem, šustěním a pohyby kostlivcovitých tvarů a máváním těžkých holých křídel, která se ve tři ráno zvedala a zase klesala jako předvěký dech. Po celém pobřeží se táhl jako čas jejich pach, ještě z dob, kdy ani neexistovaly jeskyně a nežili lidé, kteří se v těch jeskyních skrývali, pach džungle, která zapadla do země a uzrála tam v naftu.

Běžel jsem tím lesem brontosaurů a představoval jsem si triceratopse a ježaté stegosauiry, jak šlapají v černém blátě a zapadají do dehtu. Jejich nářky se ozvěnou odrážely od břehu a v příboji se ozývalo jejich dávné dunění.

Utíkal jsem kolem bílých domečků, co se tu později uhnízdlily mezi všemi těmi netvory, a kolem kanálů, zbudovaných a zalitých vodou, v nichž se v roce 1910 ještě obrazil jasná obloha. Na čistých vodách tu tehdy pluly bílé gondoly a mosty ověšené světélkujícími žárovkami byly příslibem budoucích promenád, ty se však stavily jenom nakrátko jako hostující baletní skupiny a pak utekly a nikdy už se po válce nevrátily. A zatímco se gondoly potopily a stáhly s sebou do hlubin poslední smích veselé společnosti, tmavá zvířata dál a dál vysávala písek. Pár lidí samozřejmě zůstalo, skryto v chatrčích anebo zamčeno ve vilách středozemního stylu, které tu vyrostly jakousi podivnou ironií architektury.

Jak jsem tak běžel, najednou jsem se zastavil. Měl jsem se rovnou obrátit a jít hledat ty rozmáčené zbytky papíru a potom vypátrat i jméno jejich zbloudilého mrtvého majitele.

Jenomže přede mnou právě stál jeden z těch středoze­m­ních pa­lá­ců, zá­řivě bílý jak měsíc v ú­plň­ku osvětlu­jící písčiny.

„Constance Rattiganová,“ za­še­ptal jsem. „Mohla byste vyjít ven a něco nám zahrát?“

Byla to vlastně oslnivě bílá arabská maurská pevnost postavená prů­čelím k pobřeží, jako by vyzývala příboj, aby vystoupil a strhl ji do moře. Měla minarety a věžičky a modro-bílé dlaždičky pře­pečlivě položené na písčitéch stupních, sotva třicet metrů od míst, kde se v nejhlubší úctě skláněly zvědavé vlny a krouživým letem se snášeli rackové, aby se sem aspoň kratičce podívali, a kde jsem teď bez hnutí stál já.

„Constance Rattiganová.“

Nikdo však nevyšel.

Osamělý a výjimečný v tomto kraji ještě­rek skrýval pa­lác proslulou filmovou královnu.

V jedné věži svítilo celý den a celou noc jedině okno. Nikdy jsem tam neviděl zhasnuto. Je tam teď Constance?

Ano!

Neboť kolem okna se mihl stín, jako by se na mne někdo přišel podívat a pak rychle zmizel jak můra. Stál jsem tam a vzpomínal.

V dvacátých letech prožila Constance Rattiganová rok zá­vrat­ného úspěchu, který pak skončil prudkým pádem šachtou až do filmových sklepů. Jak tvrdily staré noviny, přistihl ji její režisér v posteli s kadeřníkem z ateliéru a přeřezal jí svaly na nohou, aby už nikdy nemohla chodit svou krásnou chůzí, kterou na ní tak miloval. Potom utekl a skočil do moře, aby uplaval k zá­pa­du až někam k Číně. Constance Rattiganovou už nikdy nikdo nespatřil. A nikdo nevěděl, jestli vůbec může chodit.

Proboha, slyšel jsem sám sebe šeptat.

Měl jsem pocit, že se Constance někdy vydává v noci do mého světa a že máme společné známé. A skoro jsem věřil, že jsme se tu a tam málem setkali.

Tak jdi, pobízeli jsem sám sebe, udeř tím mosazným klepadlem ve tvaru lva, co má Constance na dveřích k moři.

Ne. Zavrtěl jsem hlavou. Báł jsem se, že by se mi objevilo jen ektoplazma z černobílého filmu.

Člověk se vlastně ani nechce setkat se svou velikou láskou, jen by rád snil, že jedné noci vyjde jeho milovaná z domu, že vítr, který za ní bude povívat, smaže její stopy v písku a ona že dojde až k jeho bytu, zaťuká na okno, vstoupí a svým duševním světlem rozvine po jeho stropě dlouhé pásy filmu.

Constance, drahá Constance Rattiganová, říkal jsem si, vyběhni ven. Naskoč si do duesenbergu, té velké bílé limuzíny, zářivě a oslnivě zaparkované v písku, nastartuj, zamávej a odvez mě na jih do Coronada, na sluncem zalité pobřeží!

Nikdo však nenastartoval, nikdo nezamával, nikdo mne neodvezl na jih do slunce, pryč od mlhového rohu, skrytého kdesi na moři.

A tak jsem se zase obrátil, překvapen, že mám tenisky zamáčené slanou vodou, a vydal se nazpátek ke studenému dešti v klecích, já, o němž nikdo kromě mne netušil, že jsem největší spisovatel světa.

S mokkými konfetami a žmolky promáčené papírové hmoty v kapse od saka jsem vstoupil do jediného podniku, o kterém jsem věděl, že tam musím zajít.

Tam se totiž scházeli starci.

Byl to malý temný krámeček u trati, kde se prodávalo cukroví, cigarety a časopisy a také jízdenky na ty velké červené tramvaje, které jezdí z Los Angeles k moři.

Tenhle krámeček páchnoucí laciným tabákem vedli dva nikotinem potřísnění bratři, kteří se v jednom kuse hádali a hašteřili jako dvě staré panny. Ignorujíc ty hádky jako diváci na nudném tenisovém utkání sedávalo na lavičce po jedné straně krámku celé hodiny a dny několik staříků, kteří se dělali ještě starší, než byli. Jeden tvrdil, že mu je dvaosmdesát. Druhý vykládal, že mu je devadesát. A třetí říkal, že mu je čtyřidevadesát. Každý týden tvrdili něco jiného, protože si nikdo z nich nepamatoval, co si minulý měsíc navymýšlel.

A když je člověk poslouchal, jak se tak kolem valily velké železné tramvaje, téměř slyšel, jak se starcům odlupuje z kostí rez a koluje jim krevním oběhem, aby se na malou chvíli zachvěla v jejich umírajících utkvělých pohledech, když se mezi jednotlivými větami na několik dlouhých hodin odmlčeli a snažili se rozpomenout, o čem to vlastně začali mluvit v poledne a co třeba chtěli dopovědět o půlnoci, až oba poškorpení bratři zavrou krám a s posmrkáváním odejdou do svých staromládeneckých postelí.

Nikdo nevěděl, kde ti starci žijí. Večer co večer, když bratři s brbláním odešli do tmy, se starci rozptýlili jako semínka laskavce, odváti slaným větrem do všech stran.

Zastavil jsem se ve věčném soumraku toho místa a zadíval se na lavičku, kde starci sedávali už od počátku světa.

Jedno místo teď mezi nimi bylo prázdné. Tam, kde dřív vždycky sedávali čtyři, byli teď jenom tři a viděl jsem jim na obličejích, že něco není v pořádku.

Pohlédl jsem jim k nohám, kde ležely nejenom hromádky cigaretového popela, ale i mírná návěj podivných papírových útržků, konfet ze stovek tramvajových jízdének pokroucených do roztočivých tvarů písmen L, X a M.

Vyndal jsem ruku z kapsy a porovnal teď už skoro uschlou namočenou kaši s tím sněhem na podlaze. Shýbl jsem se, sebral pár papírků a nechal je spadnout vzduchem ve tvaru dalšího písmene.

Pohlédl jsem na prázdné místo na lavičce.

„Kde je ten starý pán?“ Ale hned jsem se zarazil.

Neboť starci se na mne dívali, jako bych vystřelil do jejich mlčení z pušky. A bylo na nich i vidět, jak si v duchu říkají, že nejsem zvlášť vhodně oblečený na pohřeb.

Jeden, snad nejstarší, si zapálil fajfku, zatáhl z ní a po chvíli řekl: „Však on přijde, chodí sem každý den.“

Druzí dva sebou však neklidně trhli a v obličejích jim ležel jakýsi stín.

„Kde vlastně bydlí?“ odvážil jsem se zeptat.

Starce přestal bafat z fajfky. „A koho to jako zajímá?“

„Mě,“ odpověděl jsem. „Znáte mě přece. Chodím sem už léta.“

Starci se po sobě znepokojeně podívali.

„Je to moc důležité,“ řekl jsem.

Starci se naposled pohnuli.

„U kanárů,“ zamumlal ten nejstarší.

„Cože?“

„U té paní, co prodává kanáry.“ Fajfka mu vyhasla. Znovu si ji zapálil, ale v očích měl ustaraný pohled. „Hlavně ho nechte na pokoji. Nic mu není. Není nemocný. Určitě přijde.“

Protestoval však až příliš, takže se ostatní staříci pomalu a nenápadně zavrtěli na lavici.

„A jak se jmenuje?“ zeptal jsem se.

To ovšem byla chyba. Nevědět, jak se jmenuje! Proboha, to ví přece každý! Starci si mě rozezleně měřili.

Zrudl jsem a rychle ustoupil.

„U paní, co prodává kanáry!“ řekl jsem a vyběhl ze dveří tak rychle, že mě málem přejela benátská tramvaj, která projížděla na deset metrů od dveří krámků.

„Blbče!“ vykřikl řidič, vyklonil se a hrozil mi pěstí.

„U paní, co prodává kanáry!“ křičel jsem idiotsky a zamával na řidiče, aby viděl, že jsem živý.

A potácivě jsem se vydal na cestu, že ji půjdu hledat.

Kde bydlí, jsem objevil podle nápisu v okně.

Kanáři na prodej.

V Benátkách bylo a ještě pořád je plno zapadlých zákoutí, kde lidé nabízejí na prodej poslední obnošené kousky svých duší a snažně doufají, že je od nich nikdo nekoupí.

Stěží se najde starý dům s nevypranými záclonami, kde by neměli v okně vystavenou nějakou cedulku.

NASH Z R. 1927. PŘIJATELNÁ CENA. VZADU.

Nebo MOSAZNÁ POSTEL. TĚMĚŘ NEUŽÍVANÁ. LEVNÁ.
V PRVNÍM PATŘE.

Když se tak člověk prochází kolem, napadne ho, na které straně té postele se asi spalo, jak asi dlouho na obou stranách a jak dlouho už na ní nikdo neležel, dvacet nebo třicet let?